

Kitap Değerlendirmesi

Kültürel Diplomasi ve Kore Dalgası “Hallyu”

Güney Kore’de Sinema Endüstrisi, K-Dramalar ve K-Pop

Mutlu BİNARK

**Siyasal Kitabevi: Ankara Ekim 2019. 183 sayfa. 20 TL. ISBN:
978.605.7877321**

Nevfel BOZ*

Mutlu Binark'ın kaleme aldığı “Kültürel Diplomasi ve Kore Dalgası “Hallyu” Güney Kore’de Sinema Endüstrisi, K-Dramalar ve K-Pop” isimli eser, kültürel içeriklerin bir kültürel diplomasi unsuru olarak kullanılmasının yanı sıra son dönemde iletişim araştırmalarının ilgi odağı olmaya başlayan Kore Dalgası konusunda kuramsal bilgi ve içerik üretim alanlarından örnekler sunması dolayısıyla öne çıkmaktadır., Çalışmayı önemli kılan bir diğer husus da yazarının, Türkiye’de iletişim alanında önemli bir konuma sahip olmasıdır. İletişim kuramları, iletişim sosyolojisi, eleştirel medya okuryazarlığı ve yeni medya çalışma alanlarında bir dizi kıymetli çalışmaya imza atan Binark, bu çalışmasında ise Kore Dalgası (*Hallyu*) olarak adlandırılan kültürel içeriklerin bir kültürel diplomasi aracı olarak Kore devleti tarafından ve bir devlet politikası olarak üretiminin yapılması ve yayılımının sağlanması konusunda nasıl desteklendiğine odaklanmaktadır.

Kitabın ilk bakışta göze çarpan unsurlarına ilişkin şunlar söylenebilir. Kitap, Giriş ve Sonuç bölümleri de dahil olmak üzere dört bölümden oluşmaktadır. Kitapta yer verilen görseller saha çalışmasının ve Kore kültür endüstrisinin aktörleri ve mekanlarının okurun zihninde canlandırmasına yardımcı olmaktadır. Kapakta kullanılan görseller ilk bakışta karmaşık ve anlaşılmasız bir tasarıma sahip görüldüğünden Kore Dalgası’nı daha iyi temsil edebilecek görseller kullanılabilirdi. Bununla birlikte, yazar, K-içerikleri okuyucuya daha iyi tanıtmak amacı ile bu içeriklerin ve yıldızların görsellerini de kullanmıştır. Kültürel diplomasi kurumları ve aktörleri ile ilgili kurumsal bilgileri vermek için kullanılan tablolar da hem sayıları hem de şekilleri itibariyle isabetli ve açıklayıcı görünmektedir. Türkiye’de yayımlanan kimi telif akademik eserlerin aksine bu kitabın bir dizinin olması kayda değerdir.

* Dr. Öğr. Üye., Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakültesi, Medya ve İletişim Bölümü, Ankara, Türkiye, nevfel.boz@asbu.edu.tr

Ön hazırlıkları bir buçuk yıl süren araştırmanın saha çalışması 1 Mart-31 Ağustos 2018 tarihleri arasında Güney Kore’de yazar tarafından gerçekleştirilmiş ve yaratıcı endüstri aktörleri olan kamu kurumları, içerik üretici şirketler ve diğer yaratıcı içerik endüstrisi bileşenleri ile görüşmeler yapılmıştır. Yazar, Kore’nin siyasi ve tarihi bağlamı içerisinde kültür politikalarının nasıl oluşturulduğunu, sansür ve korumacı politikaların ifade özgürlüğü ve tecimleştirme ile ilişkisi bağlamında içerik üretiminde meydana gelen değişimleri ortaya koymuştur. Kitapta, Hallyu’yu merkeze alarak yaratıcı içerik endüstrisinin hem bir devlet politikası olarak hem de büyük şirketlerin desteğiyle gösterdiği gelişim sürecine ışık tutulmaktadır. Kore’nin elde ettiği ulus aşırı başarıyı hem ekonomi politik bakış açısıyla hem de bir kültürel üretim ve mücadele alanı olarak tartışan yazar, yaratıcı endüstriler üzerinden kültür ve kültürel diplomasi politikalarını, yerinde deneyimleyerek ve kendi tarihi, siyasi ve ekonomik koşullarını göz önünde bulundurarak anlamaya çalışmaktadır.

Yazar, giriş bölümünde sahanın hikayesi üzerinde dururken aynı zamanda Hallyu kavramını genişçe açıklıyor. Saha çalışması sırasında muhatap olunan kurum ve kuruluşların tanıtımının yanı sıra saha çalışmasındaki tecrübelerle ilişkin olarak şu noktaların altı çizilmektedir: Yazara göre Kore’de saha araştırması yapmak oldukça zor bir iştir çünkü kurum temsilcileri ve şirket yetkilileri bilgi vermekte isteksiz davranmaktadırlar. Görüşmeciler İngilizce konuşmaktan geri dururlarken özellikle kurum temsilcilerinin kendilerine sorulan soruları politik bulmaları oldukça manidardır. Bu durum Kore siyasal kültürünün dışarıdan görüldüğü gibi açık olmadığı izlenimini uyandırmaktadır. Saha çalışmasındaki gözlemlerinin yanında bu bölümde yazar tarihsel gelişim içerisinde kültür politikaları, sermaye ve ağ teknolojilerinin birbirleri ile ilişkilerine dikkat çekmektedir. Örnek alınmış çevre ülkelerin yanı sıra nasıl bir devlet politikası ile bu sürecin yürütüldüğü üzerinde durulan bu bölümde Kore Kültür Bakanlığı ile kamu kuruluşlarının destek ve teşviklerine işaret eden Binark, Kore modelini analiz etmenin Türkiye için de faydalı olacağını kaydetmektedir. Türkiye’de Kore Dalgası üzerinde durarak bu konuda yapılmış nadir çalışmalara (Fırat, 2017; Macit, 2015; Macit, 2018) değinen yazar, Kore Dalgası’na gösterilen tepkilerin ahlaki bir paniğe sebep olduğunu vurgulamaktadır. Belirli kesimlerde bu konunun derinlikli bir araştırma yapılmaksızın ve ahlaki bir panik havası ile tüketildiğini, Çin ve Japonya gibi ülkelerde daha çok milliyetçi çevrelerce ve son zamanlarda anti-Hallyu akımının oluşması noktasına varan benzer tepkilere işaret ediyor.

“Kültür Politikasından Kültürel Diplomasiye Kore Dalgası “Hallyu”” isimli birinci bölümde ayrıntılı bir şekilde saha çalışmasının nasıl yapıldığı açıklanmış ve araştırma yöntem ve teknikleri üzerinde durularak saha çalışması sırasında geliştirilen taktikler anlatılmıştır. Bu bölümde kültürel diplomasi kavramı, politika yapımı ve süreçleri açısından kültürün ve kültür politikalarının yaratıcı endüstrilere nasıl etki ettiği üzerinde durulmuştur. Bu anlamda yazar kültür politikalarını uygulama konusunda şu dört alanın altını çizmektedir: sanat ve kültür alanı, iletişim ve medya alanı, yurttaşlık ve kimlik alanı ve son olarak uzamsal kültür alanı. Yazar, yaratıcı endüstrilerin tanımını yaparken bu endüstriler içerisine reklamcılık, mimari, sanat, bilgisayar oyunları, eğlence yazılımları, el sanatları, tasarım, moda, film, müzik, sahne sanatları, yayıncılık, TV ve radyoyu

yerleştiriyor. Bu endüstrilerin kültürel diplomasi ile ilişkisini de kuran yazar, Kore için yaratıcı endüstrilerin en önemli kültürel diplomasi aracı olduğuna işaret ediyor.

Aynı bölümde Hallyu'nun ortaya çıkışı ve farklı evreleri ve Kore hükümetlerinin K-içerikleri (Kore kaynaklı içerikler) desteklemeye yönelik kültür politikalarının kültürel diplomasiye nasıl evrildiği işlenmektedir. Hallyu olgusunun tarihsel süreç içerisinde ortaya çıkışı ve dönemsel farkları üzerinde durarak Hallyu, Hallyu 2.0 ve Hallyu 3.0 kavramlarından bahsetmektedir. Hallyu da K-dizilerin baskın olduğu ve Çin, Japonya ve Singapur gibi çevre ülkelerde bu dalganın etkisi üzerinde durulmaktadır. Yazar, Kore hükümetlerinin Hallyu olgusunu ilk başlarda yaşanan ekonomik krizlerden bir çıkış yolu olarak gördüğünü ve desteklediğini ancak zaman içerisinde kurumsal yapılar kurarak bu destekleri belirli bir plan ve organizasyon içerisinde devam ettirdiğini vurgulamaktadır. Ancak bu desteklerin dijital iletişim teknolojilerinin gelişmesi ile form değiştirdiğini ifade etmiştir. 2008'den itibaren K-Pop, dijital oyunlar ve animasyonların sahneye çıkmasıyla yeni bir aşamaya geçildiği ve bu dalganın ise Hallyu 2.0 olarak adlandırıldığı dile getirilmiştir. Bu dalga daha çok ABD, Orta Amerika, Latin Amerika ve Avrupa'da etkili olmuştur. Son olarak Hallyu 3.0 ile post-Hallyu döneminin başladığı ve yeni sosyo-ekonomik ve siyasi konjonktüre uygun arayışlara girildiği vurgulanmaktadır.

Kitabın birinci bölümünde en çok altı çizilen konu Kore hükümetinin zaman içerisinde yaratıcı endüstri alanlarını yönetmek ve kontrol etmek için oluşturduğu kurumsal yapıların, sorumlu oldukları sektörleri periyodik olarak izlediği, raporlar yayınladığı ve kültürel milliyetçiliği Hallyu üzerinde yürüttüğü ve dolaylı yoldan Kore kültürünü öne çıkartan içerikleri desteklediğidir. Yazar bu durumun zamanla sorunlara sebep olduğuna ve çevre ülkelerde anti-Hallyu hareketinin başlamasına yol açtığına işaret etmektedir. Bu bölümde son olarak Hallyu'nun yumuşak güç politikasına dahil edilmesi ile 'Korean Brand'in oluşum evrelerinden bahsedilmiştir.

"K-İçerik Endüstrilerinin Gelişmesi ve Güney Kore Hükümetlerinin Farklı İçerik Endüstrilerine Yönelik Kültür Politikaları" başlıklı ikinci bölümünde yazar, Kore sineması, drama ve K-pop endüstrilerini ele alarak, çalışmanın bulguları ile analiz etmekte ve yaratıcı endüstrinin bir kültürel diplomasi aracı olarak nasıl araçsallaştırıldığı üzerinde durmaktadır. Yazar, K-İçerik endüstrilerinin gelişmesi ve hükümetlerin kültür politikalarını değerlendirerek tarihsel, siyasal ve ekonomik koşullar içerisinde ele almıştır. Bu amaçla Güney Kore'nin yaşadığı tarihsel süreçler, bu dönemlerde yaşanan siyasal olaylar, ekonomik krizler ve demokratik gelişim süreçleri üzerinde durmuştur. Hükümetlerin yaklaşımlarını eleştiren yazar kültürel içeriklerin ulusal kimliğin bir parçası olmaktan ziyade ticari bir ürün olarak görüldüğünü ifade edilmektedir. Ancak zamanla değişen siyasal, ekonomik ve teknolojik şartlar dolayısıyla yeni pazarlar arayışına girildiğini ve içeriklerin günün koşullarına göre evrildiğini ifade etmektedir. Yazarın bu bölümde üzerinde durduğu ve kitabın genelinde de desteklediği argümanı ifade özgürlüğü ile yaratıcılık arasında bağ olduğu iddiasıdır. Yaratıcılığın ancak ifade özgürlüğü ile gelişebileceğini Kore'nin yaşadığı siyasal süreçler üzerinden okuyan yazar, Kore hükümetinin daha çok ticari ürünleri desteklemesini tecimleşme olarak adlandırmakta ve eleştirmektedir. Yazar bu bölümde son olarak K-İçerikler üzerinde durarak, Türkiye ve diğer ülkelerde bu içeriklerin yayılma sebeplerine değinmekte ancak kitabın odaklandığı konu bu olmadığı için bu meseleyi derinlemesine ele almamaktadır.

Yazar sonuç bölümünde Kore’de kültür politikalarının seyri ve Türkiye’deki kültür politikaları için önerilerini ele almış ve değerlendirmelerde bulunmuştur. Kore’nin 1990’ların sonundan itibaren planlı ve düzenli bir şekilde yaratıcı içerik endüstrilerinin gelişmesine ve küresel pazarda yaygınlaşmasına yönelik politikaları uyguladığını vurgulayan Binark bu politikaların Kore’nin diplomatik ve ekonomik çıkarlarına uygun bir seyir izlediğini ifade etmektedir. Hallyu’nun, bir yumuşak güç olarak, Kore imgesinin ve Kore markalarının (K-Brand) yayılımda kullanılmasının somut bir politikaya dönüştüğünü belirterek Kore hükümetlerinin küresel pazardaki başarısının arkasında yatan temel sebebin merkezden yerele “otonom” kültür politikası olduğunu vurgulamaktadır. Merkezden yerele otonomiden kasıt, tüm kurumların bir koordinasyon içerisinde ama otonom olarak hareket etmeleridir. Yazar, Kore yaratıcı içerik endüstrisinin özellikle post-hallyu ile yakınsak olduğunu ve yeni pazarların yanı sıra yeni türlerin geliştirilmesi için de politikalar geliştirdiğini ve bu amaçla kamu kurumlarının ve şirketlerin düzenli araştırmalar yaptığını vurgulamaktadır. Yazar son olarak Hallyu’nun bir yandan melez, ulus-ötesi ve oldukça tecimsel bir anlatı ve üsluba sahip olduğunu, öte yandan Kore ve Korelilik markası ve örtük milliyetçilik içerdiğini ancak Kore’nin ne kültür emperyalisti gibi görünmek istediğini ne de küresel pazardaki Hallyu akışından vazgeçmek istediğini belirtmektedir.

Mutlu Binark’ın bu kitabı, Kore hükümetinin genel olarak yaratıcı içerik endüstrilerini bir yumuşak güç olarak kullandığını iddia etmekte ve kitap boyunca bu iddiasını tartışmaktadır. Bu amaçla tarihsel süreç içerisinde farklı hükümetler dönemlerinde yaratıcı içerik endüstrilerine yapılan destekler ve kurumsallaşma çalışmaları üzerinde durulmaktadır. Bu bağlamda yaratıcı içerik endüstrisinin ifade özgürlüğü mücadelesini ele alan yazar, ifade özgürlüğü kazanımının “yaratıcılık” olgusuna önem verilmesi ve hükümet politikası olarak desteklenmesinin bu sektörün en büyük kazanımlarında biri olduğunu ifade etmektedir. Böylelikle K-İçerikler Güney Kore’nin dünyaya sunduğu “yaratıcı” ve “çekici” imgeler olarak kültürel diplomasi araçları ve kanalları haline gelmiştir.

Kitap, Kore ve Türkiye’nin tarihsel süreçte yaşadığı ortak deneyimler (darbeler ve demokratikleşme süreçleri) ve gelişim süreçlerindeki benzerlikler (Türkiye’deki dizi sektörünün gelişimi) dolayısıyla Türkiye’de kültür politikaları, kültürel diplomasi ve yaratıcı endüstriler bağlamında önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Yazar, yaratıcı endüstrilerin gelişiminde demokratikleşme ve dolayısıyla ifade özgürlüğünü elzem görmektedir. Kore deneyiminde görüldüğü gibi hükümetlerin kültürel alanı denetleme ve sansür uygulamaları ilk önce ifade özgürlüğünü sınırlamakta ve sonuç olarak kültürel ürünlerin metalaşmasına yol açmaktadır. Kore hükümetlerinin uyguladığı kontrollü ekonomi modelinin bir sonucu olarak müdahaleci ve düzenleyici yapısı, kültürel içeriklerinin üretilmesinde de görülmektedir. Kamu erkinin yukardan ve tek taraflı olarak uyguladığı sınırlamalar ve denetim süreçleri, kültürel içeriklerin klişeleşmesine, tektipleşmesine, aşırı tecimleşmesine ve sonuçta banal milliyetçilik üretilmesine yol açmaktadır. Kore örneğinin bize öğrettiği en önemli derslerden biri de zorla yaratıcılık sürecinin kültürel diplomasi açısından hayati tehlikeler içerdiğidir.

Sonuç olarak bu eser için şunlar söylenebilir: Kore deneyimi üzerinde durmasının bir sonucu olarak, Türkiye özelinde demokratik, çok yönlü, kapsayıcı ve sürdürülebilir kültür politikalarının

önemine dikkat çekmesi bakımından politika yapımcıların üzerinde durması gereken bir çalışmadır. Özellikle son dönemde iletişim çalışmalarının araştırma konusu olan Kore Dalgası hakkında, Türkçe olarak üretilen, veriye dayalı ve Kore gibi akademik olarak nispeten Türkiye'deki sosyal bilim incelemelerine pek nadiren konu olan bir ülkede saha çalışmasının yapılmış olması, bu eseri okunması ve üzerinde düşünülmesi gereken bir kaynak haline getirmektedir. Ancak bu özellik bir yandan yapılacak eleştirilerin önünü alırken öte yandan kitaptan beklentileri de arttıran bir durumdur. Beklentiyi arttıran bir diğer konu ise yazarın bu konuda daha önce çalışmalarının bulunması (Binark, 2019; Binark, M. ve Ş. Karataş-Özaydın, 2019; Binark, 2018a; Binark, 2015). ve mevcut birikimi ile saha çalışmasını Kore'de gerçekleştirmiş olmasıdır. Her ne kadar yazar kitabın araştırma sorusu ve çerçevesini oldukça net çizmiş ve bu çerçeveye riayet ederek eksik bir nokta bırakmamış görünse de üretilen içeriklerin hangi kültürel etkileşimler sonucunda ortaya çıktığını ve Kore kültür politikalarının üretilen içerikler ile ilişkisi ve kültür üretim mekanizmaları üzerinde de durması beklenirdi.

Kaynakça

- Binark, M. (2015). Dijital Oyunlar Üzerine Özel Dosya, Sabah Gazetesi Pazar Eki, <http://www.sabah.com.tr/pazar/2015/05/31/ortam-sanal-tehlike-gercek?paging=4>
- Binark, M. (2018a). Romantik Düşler Fabrikası Kore Dramalarından Kore Politikasına, Varlık Dergisi, Ağustos, 75-80.
- Binark, M. (2018b). K-Pop Fenomeni: BTS'nin ve EXO'nun Dayanılmaz Çekiciliğinin Ekonomi Politikası, Varlık Dergisi Nisan 2018, <http://www.varlik.com.tr/varlikDergisi.aspx>
- Binark, M. (2019). Güney Kore Hükümetlerinin Kültür Politikaları ve Sinema Endüstrisi Destekleri, sinecine: Sinema Araştırmaları Dergisi, 10 (1), 147-172. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/sinecine/issue/44218/545808>.
- Binark, M. ve Ş. Karataş-Özaydın (2019). Porselen Yüzleri ve Dişilleştirilmiş Erkek Bedenleri İle K-Erkeklik İmgesi: Güney Kore Yaratıcı İçerik Endüstrisi ve Aşık Oluncak Hallyu Yıldızları, Aşkın Halleri. Der. Tezcan Durna ve Nehir Durna. Ankara:UMAG. ss.138-158.
- Fırat, D. (2017). Küresel yönde tek akış: Asyadan doğan alternatif bir popüler kültür, Abant Kültür Araştırmaları Dergisi (AKAR), Cilt 2, Sayı 3, 67-74.
- Jung, E. (2019). Türkiye'de Kore dizilerinin popüler olmasının nedenleri: Uyarlanan Kore dizileri çerçevesinde bir analiz, Ankara Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. <https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/69131>.
- Macit, M. (2015). Elin korelisine el salladım: Küresel popüler kültür fenomeni; Hallyu/Kore Dalgası Türkiye'de. Gece Kitaplığı.
- Macit, M. (2018). Kore dalgası: Küresel popüler kültür fenomeni HALLYU/Kore dizileri. İstanbul: Bir Yayıncılık.